# A tévhitek ellenére a házasság a legbiztonságosabb hely

## Tévhitek a házasságról II. rész

Krúdy Tamás
Nők Lapja, Sanoma Média Budapest Zrt.
1037 Budapest, Montevideo u. 9.
tamas.krudy@sanomamedia.hu

### Bevezetés

Az előző cikkben (az I. részben) bemutattunk és megcáfoltunk néhány a házassághoz és a családhoz kapcsolódó téves elképzelést. Ebben a cikkben újabb – tudatosan vagy öntudatlanul, jó vagy rossz szándékból terjesztett – tévhitek kerülnek terítékre.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) 2011–2012-ben az egész EU-ra kiterjedő felmérést készített a nők elleni erőszakról (1). Ennek az eredményét 2014 márciusában publikálták, amiből az derült ki, hogy európai uniós átlagban a 15 évnél idősebb nők 33%-a szenved el valamilyen szexuális vagy fizikai bántalmazást az élete során. Az adatokat országonkénti bontásban szemlélve az derül ki, hogy a legrosszabb a helyzet a skandináv államokban, ahol a nők közel fele (Dániában 52%, Finnországban 47%, Svédországban 46%,) lesz fizikai agresszió áldozata, de Hollandia továbbá Nagy Britannia és Franciaország sem büszkélkedhet a maga 45, illetve 44-44%-kával. Magyarország a maga 28%-os bántalmazási arányával az EU átlag alatt volt. Összehasonlításképpen az Egyesült Államok statisztikái inkább a skandináv államokéira hasonlítanak, a tengerentúlon a nők 51,9%-a szenved el fizikai erőszakot, valamikor az élete során.

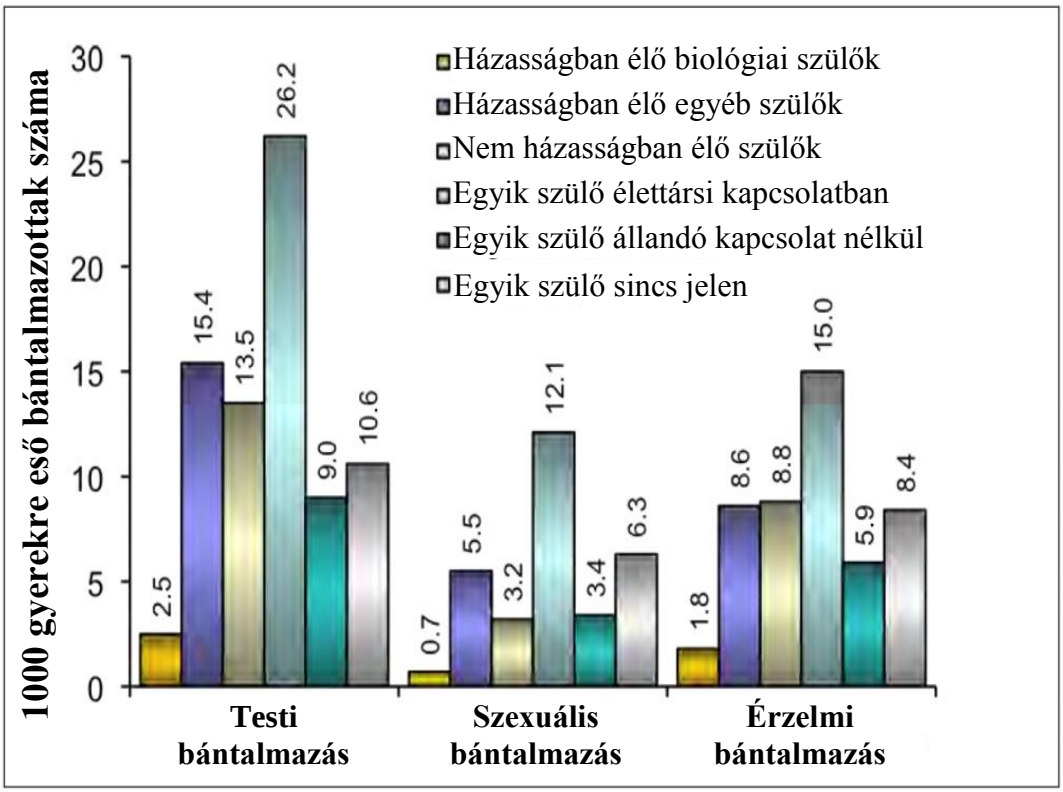
Amikor megmutattam ezeket az adatokat egy nőismerősömnek, az teljesen meg volt döbbenve, mert, mint mondta, ő csak olyan férfiakat ismer – az édesapját, a fivéreit, a férjét, a barátait – akik mindig a legnagyobb tiszteletben tartották őt és soha nem bántották volna. Azt hiszem, ezzel a lényegre tapintott rá. Igen, valóban vannak olyan férfiak, akik hajlamosak bántalmazni nőket, erről mostanában eleget lehet olvasni, hallani. Arról viszont alig esik szó, hogy olyan férfiak is vannak, akik védelmet jelentenek a nők számára a rájuk leselkedő erőszakkal szemben. Egy nő és egy gyerek (akár fiú, akár lány) számára a legbiztonságosabb életterep a házasság és a család. A „családon belüli erőszak" kifejezés azért félrevezető, mert akik használják, általában nem tesznek különbséget az együttélések különböző típusai között, és családnak neveznek olyan formációkat is, amelyek a közgondolkodásban (még) nem számítanak annak. Pedig veszélyeztetettség szempontjából nagyon is számít, hogy ki milyen együttélés-típusból jön.

### Apánál, biztonságban

Arról, hogy a különböző típusú együttélésekben mennyire vannak a gyerekek a bántalmazás veszélyének kitéve, Magyarországon még nem született kimutatás. Az Egyesült Államokban viszont már régóta kutatják ezt. Legutóbb a "*Fourth National Incidence Study of Child Abuse and Neglect" (2)* ("*Negyedik nemzeti kutatás a gyermekbántalmazás és -*

*elhanyagolás előfordulási gyakoriságáról")* címmel látott napvilágot az az Amerikai Kongresszusnak benyújtott jelentés, amely a 2004-2009 között felvett idevonatkozó adatok kiértékelését tartalmazza. Ebből az derül ki, hogy egy gyerek a legnagyobb biztonságban a házasságban élő biológiai szüleinél van, a legkevésbé pedig az olyan élettársi kapcsolatokban, ahol az anya olyan férfival él együtt, akivel nincsenek összeházasodva, és aki nem a gyerek biológiai apja. Az előbbihez képest az utóbbiban 17-szer akkora esélye van egy gyereknek, hogy például szexuális erőszak áldozatává váljon. (Magyarországhoz hasonlóan az Egyesült Államokban is az egyszülős háztartások túlnyomó többségében a nők nevelik a gyereket.) A fizikai és az érzelmi bántalmazás esélye is akkor a legnagyobb, ha az anya az új barátjával él együtt, aki nem a gyerek apja, és mint ahogy már említettük akkor a legkisebb, ha a gyerek a biológiai szüleinél nevelkedik, akik össze vannak házasodva.

Egy az amerikai Pediatrics szaklapban 2005-ben megjelent kutatás (3) szerint pedig az idegen felnőttel egy fedél alatt élő gyerekek csaknem 50-szer(!) nagyobb eséllyel halnak meg fizikai bántalmazás következtében, mint biológia szüleikkel együtt élő társaik.




**1. ábra** Gyermekbántalmazások gyakorisága az együttélések típusai szerint

Az 1. ábra ezen Pediatrics szaklapban megjelent kutatás eredményeiből mutat érdekes adatokat. Ezek szerint például a testi bántalmazás 10,6-szor, a szexuális bántalmazás 17,3-szor és az érzelmi bántalmazás 8,3-szor gyakoribb, ha a gyerekkel együtt élő szülő élettársi kapcsolatban él olyannal, aki nem szülője a gyermeknek, mintha házasságban élő biológiai szülők élnének együtt a gyermekkel.

Kijelenthetjük tehát, hogy a házasság és a biológiai szülők jelenléte egyértelműen és erősen gyerekvédő faktorok. Bármilyen más típusú együttélésben (nem házasságban élő biológiai szülők; házasságban élő, de nem biológiai szülők; egyik szülő élettársi kapcsolatban;

egyik szülő állandó kapcsolat nélkül; egyik szülő sincs jelen a gyerek életében) jelentősen nagyobb esélye van a gyereknek arra, hogy erőszak áldozatává váljon, akár fizikai, akár szexuális, akár érzelmi bántalmazásról legyen szó.

Bár valóban vannak olyan (édes)apák, akik visszaélnek a saját gyermekeik bizalmával és kiszolgáltatottságával, ám az édesapa erőteljes jelenléte a családban sokkal inkább védelem még a kívülről jövő erőszakkal szemben is, mint veszélyforrás. A kutatások ugyanis arra az eredményre jutottak, hogy az intakt családban felnövekvő gyerekek a kívülről, idegenektől származó erőszakos cselekedetektől is jobban védve vannak.

„A biológia apa jelenléte a gyerek életében az abúzus bármely fajtájának az esélyét csökkenti", mondja a Pennsylvania Egyetem pszichológusa, Joseph B. Sheris (Bortner 2012). Mégpedig azért, mert az apák fontos szerepet játszanak abban, hogy a gyerekek felismerjék, amikor problémás helyzetbe kerülnek. A szeretetteli apa-gyerek kapcsolat mintául szolgál más kapcsolatokhoz, az apák felkészíthetik a gyerekeiket a várható veszélyekre, és ha nyílt, kommunikatív a légkör otthon, akkor a veszélyesnek induló viszonyokat már az elején ki lehet szűrni. Az a gyerek ugyanis, akivel beszélgetnek a szülei, hamarabb beszámol bármilyen őt ért inzultusról. „Az apák feladata, hogy tiszta határokat szabjanak és figyelemmel kísérjék gyermekük tevékenységét", folytatja Sheris. „Ebbe beletartozik az időkorlát megszabása, hogy a gyereknek mikorra kell legkésőbb otthon lennie, és annak nyomon követése, hogy kikkel barátkozik. Egyszóval érdeklődni kell, hogy mit csinál, mi történik vele…. A szülőség két legfontosabb aspektusa az érzelmi támogatás és a felügyelet."

**Férjnél, biztonságban**

Ezek után aligha fog valakit meglepni, hogy az életvitel tekintetében a legnagyobb biztonságban azok a nők vannak, akik házasságban élnek. 2012-ben jelent meg az Amerikai Igazságügyi Minisztériumnak az 1993-2010 között végzett kutatása (4), amelyből az derül ki, hogy a házasságban élő nők válnak a legkevésbé párkapcsolati erőszak áldozatául. Sőt, ugyanez a csoport az, amelyik a legkevésbé van kitéve bármilyen fajta erőszakos bűncselekménynek. A tanulmány szerint a soha férjhez nem ment nőknek négyszer akkora az esélyük arra, hogy fizikai bántalmazás áldozatai legyenek, mint férjezett társaiknak.

A kutatás eredményei alapján a legnagyobb biztonságban a házasságban élő, de gyermektelen nők vannak, a gyermeket vállalóknak egész enyhén rosszabb a statisztikájuk. Az egyedül élő nőknek már lényegesen kedvezőtlenebbek az adataik, míg a gyerekkel egyedül élő nőknek kiugróan a legrosszabb.

Chicago-i Egyetem szociológia professzora, Linda J Waite és az újságíró Maggie Gallagher a *The Case for Marriage: Why Married People Are Happier, Healthier and Better off Financially (A házas emberek miért boldogabbak, egészségesebbek és jobbmódúak?)* című könyvükben (Waite and Gallagher, 2002) pedig azt az adatot közlik, hogy 1992-93-ban a nemi erőszakok csupán 5%-át követték el férjek, míg 21%-át volt férjek, élettársak vagy volt élettársak, és 56%-a írható az ismerősök, barátok vagy rokonok számlájára. Ehhez hasonlóan az élettársi kapcsolatban élők nagyobb eséllyel vannak kitéve annak is, hogy gyilkosság áldozatává váljanak, mint házasságban élő társaiknak.

Adósok vagyunk még a magyarázattal, hogy a házasságban élő férjek és apák átlagban miért kevésbé agresszívak a családtagjaikkal. Az amerikai Igazságügy Minisztérium által megrendelt tanulmány szerint a házasságban élő férfiak sokkal elkötelezettebbek a családtagjaik iránt, sokkal figyelmesebbek, mert arra számítanak, hogy a kapcsolatuk hosszú

távú lesz. A házasságkötést követően a férfiak hajlamosabbak lecsillapodni, odafigyelőbbé válni a rokonaik, barátaik és a környezetük igényeire, hűségesebbek lesznek és elkötelezettebbek a feleségük mellett, amelyek mind olyan tényezők, amelyek csökkentik az erőszak veszélyét.
Az amerikai Nemzeti Házasság Projekt (5) nemrég kiadott jelentésében David Popenoe és Barbara Dafoe Whitehead a következőképpen foglalta ezt össze: „A házasság alapvető társadalmi intézmény. Központi szerepet játszik a gyerekek fejlődésében és nevelésében. Ez az a „szociális ragasztó", ami megbízhatóan köti hozzá az apákat a gyerekeikhez. A házasság hozzájárul férfiak, nők és gyerekek testi, lelki és anyagi jólétéhez…"

**Tovább élünk**

*Szép dolog ez a házasság,* mondhatná most valaki, *csak kár, hogy ilyen sokan elválnak, mert ezzel azonnal a magasabb rizikófaktorú csoportokba kerülnek. De hát hogyan maradhatnának egyben a házasságok, amikor ez az intézmény akkor élte virágkorát, amikor az emberek még sokkal rövidebb ideig éltek? A házasság nem arra lett kitalálva, hogy az emberek a megnövekedett átlagéletkor mellett egy életen át együtt éljenek.* A monogámiát nyűgnek érző emberek szájából gyakorta lehet hallani ezt az érvelést, ami azonban amennyire népszerű, annyira hamis is. A várható élettartam meredek emelkedése ugyanis a csecsemőhalandóság drámai csökkenésének köszönhető és nem annak, hogy a felnőttek sokkal tovább élnek. Több évszázaddal ezelőtt valóban rövidebb ideig éltek az emberek, ám mi a nagyapáinknál és a dédapáinknál csak egy kicsivel élünk tovább. Ugyanakkor mára az első házasság megkötésének az ideje is kitolódott, úgyhogy az elmúlt fél-egy évszázadban a válásmentes házasságok élettartama nem sokat változott. Továbbá manapság a válások fele már az első hét évben bekövetkezik, tehát még azelőtt, hogy bármi komolyabb évfordulót elértek volna. A várható élettartam-növekedés tehát nem magyarázat a válások nagy számára.

**Rossz házasság, jó válás?**

A cikk során már beszéltünk arról, hogy a szeretetteli, elfogadó, meleg családi légkör milyen biztonsági hálót jelent a gyerek körül. De mi van akkor, ha nem ilyen békés a közeg, ha a családi élet a folyamatos veszekedések színtere, akkor már csak jobb, ha elválnak, már csak a gyerek érdekében is, nem igaz?

A neves pszichológus, Ranschburg Jenő mondta egyszer, hogy egy rossz házasságnál valóban jobb egy jó válás, ugyanakkor ő jó válást még nem látott.

Magyar kutatások nincsenek arra, hogy a válással végződött házasságoknak hány százaléka volt az az erősesen konfliktusos fajta, ami már káros stresszt jelent egy gyerekre nézve. A gyerek érdeke és vágya ugyanis egyértelműen az, hogy a szülei együtt maradjanak, még némi konfliktusok és veszekedések árán is. Egy kutatás értelmében (Amato and Booth, 1997) Amerikában a válások kevesebb, mint 30%-a vet véget erősen konfliktusos házasságnak. Ám az esetek túlnyomó többségében a válással csak a házasság ér véget, a konfliktus nem, az ugyanolyan hevesen – ha nem hevesebben – tombol tovább a gyerekelhelyezés, a láthatás, a tartásdíj, stb. kérdések miatt. A válások csak kis százaléka van valóban a gyerekek hasznára. (Minden kutatás arról számol be, hogy az intakt családban felnövő gyerekek jobban teljesítenek az iskolában, kevésbé válnak bűncselekmény elkövetőivé, később kezdik el a szexuális életüket, szorosabban kötődnek a szüleikhez, jobb általános testi és lelki egészségi állapotnak örvendenek, kevésbé esnek erőszakos bűncselekmények áldozatául, kevésbé

fenyegeti őket a szegénység veszélye.) Az esetek túlnyomó többségében a válás okaként a felek a „boldogtalanságot” jelölik meg. Sok ember ugyanis nem veszi tudomásul, hogy egy rossz házasság is javulhat, ha időt és energiát szánnak rá. Az idő már önmagában is javító tényező, a permanens boldogtalanság rendkívül ritka. Egy kutatás (Niolon, 2010) arról számolt be, hogy azoknak a házaspároknak a 86%-a, akik eljutottak a válás elhatározásáig, ám mégis együtt maradtak, öt éven belül jelentős javulásról számoltak be és jóval boldogabbnak érezték magukat.

**Boldogabb vagyok-e mint a nagyanyám?**

A végére maradt az a kérdés, hogy vajon boldogabbak-e a mai házasságok, mint elődeinkéi voltak. Egy népszerű vélemény szerint ugyanis anyáinkat és nagyanyáinkat a társadalom még belekényszerítette a házasságba, amiből nem tudtak szabadulni bármilyen boldogtalanok is voltak. Ma viszont könnyű elválni, szól az érvelés, ezért csak az igazán boldog házasságok maradnak meg. (Ma Magyarországon a válások 71%-át kezdeményezik a nők, és 29%-át a férfiak (6).) Ismételten amerikai kutatásokra (Glen, 1996, valamint Rogers és Amato, 1997) vagyunk kénytelenek hivatkozni, amelyek azt találták, hogy az elmúlt 40-50 évben a nem válással végződő házasságok boldogságszintje alapvetően nem változott, talán egy kicsit csökkent. Ugyanakkor azt is kimutatták, hogy az elmúlt 3-4 évtizedben jelentősen megnőtt a családtagokra nehezedő munkahelyi stressz, több lett a konfliktus a házastársak között, akik viszont kevesebbet beszélgetnek egymással.

A nyugati világban az általános társadalmi környezet egyre kevésbé családbarát, amit csak megerősítenek a házasságról tudatosan vagy jószándékúlag terjesztett tévhitek. A házasság olyan minden kultúrában előforduló emberi alapintézmény, ami nem fog eltűnni sosem. Az a társadalom, amelyik megszűnik házasodni, viszont annál inkább.

**Irodalomjegyzék**

Amato P. R., Booth A. (1997): A generation at risk: Growing up in era of family upheaval. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Bortner E. P. (2012): Experts: Fathers can help fight sexual abuse, but aren't a cure-all. 17 June 2012, republicanherald.com.

Glenn D. N. (1996): Values, Attitudes, and the State of American Marriage. pp. 15-33 in David Popenoe, D. Blankenhorn and J. B. Elshtain (eds.) *Promises to Keep: Decline and Renewal of Marriage in America,* Lanham, MD: Rowman and Littlefield.

Niolon R. (2010): Review of *The Case for Marriage,* posted 23 October 2010, http://www.psychpage.com/family/brwaitgalligher.html

Rogers J. S., Amato R. P. (1997): Is Marital Quality Declining: The Evidence from Two Generations, *Social Forces* 75 (1997).

Waite L., Gallagher M. (2002): The Case for Marriage: Why Married People are Happier, Healthier and Better Off Financially. Crown Publishing Group.

(1) http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-main-results

(2) https://www.nis4.org/index.htm

(3) http://pediatrics.aappublications.org/content/116/5/e687.full

(4) http://www.bjs.gov/content/pub/pdf/ipv9310.pdf

(5) http://nationalmarriageproject.org/reports/

(6) http://valasinfo.hu/valas/valasok-szama-magyarorszagon-egy-kis-valas-statisztika